

akd

De kracht van data: hoe de Energiewet en de AVG elkaar (kunnen) versterken

Inleiding

In ons energiesysteem speelt data een grote rol. Die rol gaat in de toekomst alleen maar groter worden. Daarmee is de energietransitie ook, voor een flink deel, een digitale transitie waarin (de beschikbaarheid van) hoogwaardige en hoogfrequente gegevens, de ontwikkeling van nieuwe technologieën en innovatie een cruciale rol spelen¹. Denk in dit kader alleen al aan de slimme meters die steeds meer worden toegepast. Ook het nieuwe kabinet lijkt dit in te zien en zet onder meer in op innovatie in de energietransitie (zie [hier](#) het relevante deel van het regeerprogramma).

Het belang van data blijkt ook duidelijk uit het wetsvoorstel voor de Energiewet. Daarin is namelijk een heel hoofdstuk (4) geweid aan de omgang met data. Een hoofdstuk dat overigens – logischerwijs – de nodige overlap lijkt te hebben met algemene bepalingen uit de AVG.

Of en wanneer de Energiewet in werking treedt is nog niet helemaal zeker. De Energiewet is namelijk op 4 juni 2024 aangenomen door de Tweede Kamer, waardoor de Eerste Kamer nu aan zet is. Daar bevindt het wetsvoorstel zich op dit moment in de fase van de schriftelijke voorbereiding ([link](#)). De huidige planning voor de inwerkingtreding van de Energiewet (mits de Eerste Kamer daar dus mee instemt) is 1 juli 2025.

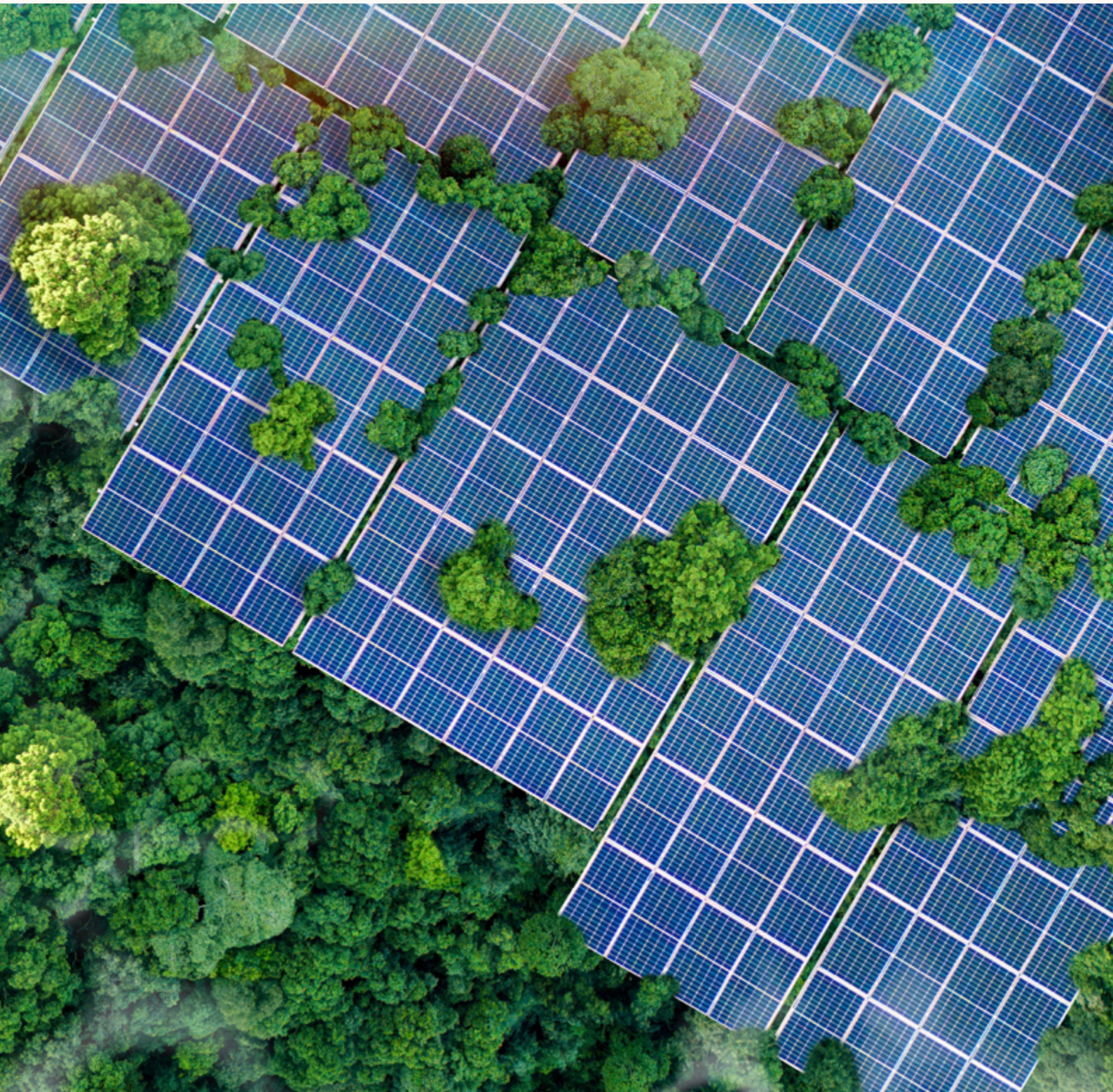
Wij nemen, in afwachting van de behandeling door de Eerste Kamer, alvast een voorschot. Zoals eerder aangegeven staat in hoofdstuk 4 van de Energiewet de omgang met data in de elektriciteits- en gasmarkt centraal, omdat er in de energietransitie steeds meer nadruk komt op data en omgang met en het gebruik van data in het energiesysteem. Wij wezen in dit kader al op de slimme meter, die veel gegevens verzamelt, opslaat en doorstuurt.

Wij zien hierbij overlapping van hoofdstuk 4 van de Energiewet met de algemene bepalingen van de AVG. In dit paper staat dan ook hoofdstuk 4 Energiewet en de samenhang daarvan met de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) centraal. Hierbij volgen wij de volgorde van hoofdstuk 4 van de Energiewet. We bespreken dus eerst de soorten gegevens en de manieren waarop deze gegevens worden gebruikt binnen het energiesysteem. Vervolgens gaan we in op de verplichting tot het bijhouden van een register en we sluiten af met de oprichting en rol van de gegevensuitwisselingsentiteit. Omdat we in deze paper niet helemaal ontkomen aan het gebruik van juridisch jargon, hebben we een lijst met definities opgenomen als bijlage bij deze paper. De termen die hier worden gedefinieerd, zijn onderstreept in de paper.

1. Kamerstukken II, 2022-2023, 36 378, nr. 3, p. 103-104.

Waar gaat het in de praktijk om?

Waar gaat het eigenlijk om bij het verzamelen en gebruiken van gegevens door verschillende partijen en hoe zou dit het energiesysteem kunnen helpen? Een korte, simpele, casus kan dit wat verduidelijken. Stel dat een netbeheerder op een zonnige dag, dankzij gegevens van zonnepanelen en slimme meters, merkt dat er rond het middaguur te veel stroom opgewekt gaat worden. Om te voorkomen dat het elektriciteitsnet overbelast raakt, sturen ze een signaal naar elektrische auto's en batterijen om die overtollige elektriciteit tijdelijk op te slaan. Hierdoor blijft het net stabiel en wordt verspilling van energie voorkomen. Een casus als deze toont aan dat het gebruik van gegevens in dit geval cruciaal is om balans in het elektriciteitsnet real-time te regelen.

Welke gegevens mogen met welk doel worden gebruikt?

De Energiewet noemt de verschillende typen gegevens die binnen het energiesysteem worden verwerkt. De term 'gegevens' wordt echter dan weer niet gedefinieerd in de Energiewet, maar lijkt een bredere betekenis te hebben dan de term 'persoonsgegevens' uit de AVG. Wij nemen dan ook aan dat wanneer in de Energiewet gesproken wordt over 'gegevens', hier in elk geval (ook) persoonsgegevens onder vallen.

In de Energiewet worden de verschillende handelingen ten aanzien van gegevens weergegeven. Artikel 4.1 specificeert deze handelingen, waarbij het dus gaat om:

- 1) het verzamelen van gegevens;
- 2) het aanleveren van gegevens;
- 3) het ontvangen van gegevens;
- 4) het bewerken van gegevens;
- 5) het verstrekken van gegevens;
- 6) het uitwisselen van gegevens, en;
- 7) het toegang geven tot gegevens.

De verschillende handelingen die in deze opsomming zijn opgenomen, hebben bepaalde gelijkenissen met de handelingen die onder de term 'verwerking' uit de AVG vallen. Dit betekent dus, voor zover de handelingen betrekking hebben op persoonsgegevens, dat deze handelingen veelal ook onder de AVG zullen vallen.

Deze verschillende soorten gegevens mogen in het kader van de Energiewet worden gebruikt ter ondersteuning van vijf processen:

1. Het functioneren van het energiesysteem: denk hierbij aan het leveren of bemeten van elektriciteit;
2. Inzage in de gegevens op wie de gegevens betrekking hebben (oftewel: over wie de gegevens gaan);
3. Toegang en uitwisseling van een aangeslotene, eindafnemer, actieve afnemer of invoeder;
4. Toegang en uitwisseling op basis van een verplichting in een andere wet, en;
5. De toegang tot en uitwisseling op basis van een aangewezen verordening.

Een ministeriële regeling geeft verdere invulling aan deze processen. Deze regeling is nog niet vastgesteld (dit is ook logisch, omdat de Energiewet nog niet is vastgesteld). Wel lijkt duidelijk dat kan worden gedacht aan de voorwaarden waaraan een proces moet voldoen en de voorwaarden waaraan de gegevens moeten voldoen.

Ten slotte moeten partijen die de genoemde gegevens verzamelen of bewerken ervoor zorgen dat de betrouwbaarheid van de gegevens wordt gewaarborgd en dat de gegevens volledig zijn. In dat kader moeten partijen ook in staat zijn gegevens (desgevraagd) te corrigeren; opnieuw een gelijkenis met de AVG². Ten slotte is een zorgplicht voor gegevensbeveiliging en een verplichting tot het melden van incidenten opgenomen in de Energiewet. Op dit onderwerp komen wij op een later moment nog terug.

² Dit heeft betrekking op het recht op rectificatie voor datasubjecten van artikel 16 AVG.

Verplichting tot bijhouden register

Verschillende partijen moeten op grond van de Energiewet een register bijhouden. Een register is een gestructureerde verzameling van informatie die je op verschillende manieren kunt opzoeken of gebruiken. Deze informatie kan op één plek staan of verspreid zijn over meerdere locaties, zowel digitaal als fysiek.

De partijen die deze registers moeten bijhouden worden daarmee 'registerbeheerders'. Het lijkt erop dat in deze registers 'de categorieën van' gegevens moeten worden opgenomen die de registerbeheerder op grond van de Energiewet verzamelt, ontvangt en bewerkt. Deze gegevens gaan over, onder meer, aansluitingen, meters en aangeslotenen (waaronder gegevens uit een aansluitovereenkomst en een transportovereenkomst).

De uitwerking hiervan is nog niet helemaal duidelijk (vandaar het gebruik van 'het lijkt erop dat' aan het begin van de alinea), omdat het een en ander nog moet worden uitgewerkt in een ministeriële regeling.

De verplichting tot het bijhouden van een register is, zo stelt de wetgever, "geïnspireerd op de AVG". Hiermee wordt bedoeld op de registerplicht die volgt uit artikel 30 AVG. De verplichting uit de Energiewet is echter breder. De definitie van gegevens omvat namelijk meer dan enkel persoonsgegevens.

De registerplicht geldt in elk geval voor de transmissiesysteembeheerder (thans: de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet), de distributiesysteembeheerder (thans: de regionale netbeheerder) en de beheerder van een 'privaat net' (voor de kenners: gesloten (distributie)systeem)³. Ook meetverantwoordelijke partijen (dit zijn partijen die meetinrichtingen installeren, beheren en uitlezen bij aangeslotenen) dienen een register bij te houden over meters en metingen. De Minister kan, indien zij dit nodig acht, ook nog andere partijen aanwijzen als registerbeheerder⁴.

Daarnaast reguleert de Energiewet ook de handeling waarbij gegevens door een andere partij worden aangeleverd bij een registerbeheerder. De Energiewet bepaalt namelijk dat energieleveranciers, bepaalde marktdeelnemers⁵, balanceeringsverantwoordelijke partijen of meetverantwoordelijke partijen gegevens moeten verzamelen en aanleveren bij een registerbeheerder. Hierbij gaat het bijvoorbeeld ook om gegevens over aangeslotenen (zoals namen of meetgegevens) of over gesloten overeenkomsten (zoals de datum waarop een overeenkomst is gesloten). Deze gegevens moeten worden aangeleverd in een door de gegevensuitwisselingsentiteit beschikbaar gesteld platform. Op deze entiteit gaan wij later in.

Naast de regels over registers, registerbeheerders en het aanleveren van gegevens, bevat de Energiewet ook regels over hoe deze registers eruit moeten zien. Ook bepaalt de Energiewet op welke manier gegevens kunnen worden gebruikt en verstrekt. Zo mogen transmissiesysteem- of distributiesysteembeheerders gegevens bijvoorbeeld gebruiken voor het beheer en onderhoud van hun systeem. Ook mogen zij bijvoorbeeld gegevens verstrekken aan energieleveranciers, zodat energieleveranciers op basis van deze (meet)gegevens hun tarieven kunnen innen bij een aangeslotene.

De Energiewet schetst dus kaders voor gebruik van gegevens die, voor zover de gegevens moeten worden aangemerkt als persoonsgegevens. Dit kan erg relevant zijn voor de vraag of een specifieke verwerking op grond van de AVG mag plaatsvinden of niet.

3. Van de verplichting is ProRail uitgezonderd.

4. Dit moet worden vastgelegd in een Algemene Maatregel van Bestuur.

5. Dit zijn marktdeelnemers die: 1) elektriciteit teruggeleverd krijgen of die faciliteren in peer-to-peer-handelen die 2) vraagresponsdiensten leveren.

Gegevensuitwisselingsentiteit

Naast registerbeheerders introduceert de Energiewet nóg een nieuwe speler in de energiemarkt: de gegevensuitwisselingsentiteit. Deze rechtspersoon (zoals een BV of een NV) wordt gezamenlijk opgericht door de transmissie- en de distributiesysteembeheerders. Zij oefenen gezamenlijk zeggenschap uit over deze rechtspersoon. Zoals de naam al doet vermoeden, voorziet deze rechtspersoon in de toegang tot en uitwisseling van gegevens die zijn ontvangen bij de ‘aanvoer’ van gegevens. Opvallend genoeg bestaat de rechtspersoon al: de besloten vennootschap ‘Beheerder Afspraken Stelsel’ (of: ‘BAS’) is in december 2021 opgericht.

Van belang is dat BAS redelijk, transparant en niet-discriminerend moet handelen. Bovendien mag BAS de transmissie- en distributiesysteembeheerders, die dus zeggenschap uitoefenen over BAS, niet bevoordelen boven andere partijen bij bijvoorbeeld het geven van toegang tot gegevens. BAS moet zich dus, met andere woorden, onafhankelijk opstellen tegenover de transmissie- en distributie systeembeheerders.

Daarnaast moet BAS passende en evenredige technische en organisatorische maatregelen nemen om de toegang tot en uitwisseling van gegevens te faciliteren. Hiertoe moet BAS, onder meer, procedures vaststellen. Op deze wijze moet BAS een efficiënte en gemakkelijke toegang faciliteren. Indien een verzoeker zich niet aan deze procedures houdt, mag BAS deze partij de toegang weigeren.

Net zoals de registerbeheerder moet BAS maatregelen nemen om partijen aan wie BAS toegang verleent en de recht-hebbende op wie de gegevens betrekking hebben te identificeren, authentifieren en autoriseren. Bovendien moet BAS voorzien in een transparante en eenvoudige klachtenprocedure. Ten slotte gelden ook hier beveiligingsmaatregelen die BAS moet nemen, waarop we later terugkomen.

Dat is nog niet alles, want BAS moet faciliteiten aanbieden voor de toegang tot en de uitwisseling van gegevens met gebruik van een elektronisch communicatiesysteem dat op basis van afspraken met marktpartijen is vastgesteld. Dit samenwerkingsverband, waarin de afspraken worden gemaakt, bestaat ook al: dit betreft het Marktfaciliteringsforum (of: ‘MFF’). BAS en MFF werken nauw samen.

6. Kamerstukken II, 2022-2023, 36 378, nr. 3, p. 140.

7. Kamerstukken II, 2022-2023, 36 378, nr. 3, p. 143.

8. Zie in dit kader ook hun gezamenlijke website: www.MFFBAS.nl.

Conclusie

De verplichtingen met betrekking tot data onder de Energiewet en de AVG kunnen elkaar versterken doordat beide regelingen regels stellen voor het gebruik, beheer en bescherming van (persoons)gegevens. In dit paper hebben we de volgende regels uitgelicht:

- 1) **Gebruik en verwerking van gegevens:** De Energiewet beschrijft welke gegevens verwerkt mogen worden en voor welke doeleinden, zoals het functioneren van het energiesysteem en de toegang tot gegevens voor betrokkenen. Dit overlapt met de AVG, die voorschrijft hoe persoonsgegevens moeten worden verwerkt.
- 2) **Registerverplichting:** Zowel de Energiewet als de AVG vereisen dat bepaalde organisaties een register bijhouden van de gegevens die zij verwerken. De verplichting uit Energiewet ziet ook op niet-persoonsgegevens, terwijl de AVG zich beperkt tot persoonsgegevens.
- 3) **Zorgplicht en beveiliging:** Beide wetten leggen een sterke nadruk op de beveiliging van gegevens en de verantwoordelijkheid van organisaties om incidenten te melden en gegevens betrouwbaar te houden.

Samenvattend bieden de Energiewet en de AVG dus samen een kader voor de bescherming en het beheer van zowel persoonsgegevens als andere vormen van gegevens, wat cruciaal is voor de veilige en efficiënte werking van het energiesysteem in de toekomst.

Meer weten of op de hoogte blijven? In een vervolg op deze paper gaan wij in bepaalde beveiligingsvereisten en de meldplicht ten aanzien van incidenten.

Contact

Sophie Hendriks

Advocaat

M: +31 6 27 39 91 82

T: +31 88 253 5954

E: shendriks@akd.eu

Thijs ten Caten

Advocaat

M: +31 6 31 02 09 57

T: +31 88 253 5955

E: ttencaten@akd.eu

Bijlage: definities

Term	Definitie
Aangeslotene	Ieder die een aansluiting heeft gekregen van de systeembeheerder.
Actieve afnemer	Een eindafnemer, of een groep eindafnemers, die binnen hun eigen systeem zelf opgewekte of gedeelde elektriciteit gebruikt of opslaat. Ze kunnen ook hun zelf opgewekte elektriciteit verkopen of delen, of gebruikmaken van diensten die helpen met energie-efficiëntie of flexibiliteit. Dit mag echter niet hun belangrijkste zakelijke activiteit zijn.
Balanceringsverantwoordelijke	Natuurlijk persoon of rechtspersoon die verantwoordelijk is voor de onbalans die hij, of degene die hij vertegenwoordigt, veroorzaakt in het transmissie- of distributiesysteem voor elektriciteit en die (...) door de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit als balanceringsverantwoordelijke is toegelaten.
Eindafnemer	Aangeslotene die elektriciteit of gas koopt of wil kopen voor eigen gebruik.
Energiesysteem	Met het energiesysteem bedoelen wij in dit geval het geheel van alle processen, infrastructuur en partijen die nodig zijn om elektriciteit en gas te produceren, te transporteren, op te slaan en te gebruiken.
Invoeder	Aangeslotene die elektriciteit of gas invoedt op het systeem.
Marktpartijen	Natuurlijke persoon of rechtspersoon die zelf elektriciteit of gas koopt of verkoopt, zonder een andere partij ertussen. Dit kan iemand zijn die energie opwekt, energie-opslag aanbiedt, de handel tussen gebruikers mogelijk maakt, of zorgt dat vraag en aanbod op elkaar worden afgestemd. Hierbij geldt een uitzondering voor personen of bedrijven die alleen elektriciteit delen met anderen.
Meetverantwoordelijke	Natuurlijk persoon of rechtspersoon die is erkend om meters te installeren, te beheren en daarmee te meten namens aangeslotenen met een grote aansluiting (aansluiting van meer dan 3 x 80 Ampère).
Persoonsgegevens	Alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon („de betrokkene”); als identificeerbaar wordt beschouwd een natuurlijke persoon die direct of indirect kan worden geïdentificeerd, met name aan de hand van een identifier zoals een naam, een identificatienummer, locatiegegevens, een online identifier of van een of meer elementen die kenmerkend zijn voor de fysieke, fysiologische, genetische, psychische, economische, culturele of sociale identiteit van die natuurlijke persoon.
Registerbeheerder	Partij die (...) een register bijhoudt.
Register	Gestructureerd geheel van gegevens die volgens bepaalde criteria toegankelijk zijn, ongeacht of dit geheel gecentraliseerd of gedecentraliseerd is, dan wel op functionele of geografische gronden is verspreid.
Verwerking	Een bewerking of een geheel van bewerkingen met betrekking tot persoonsgegevens (...) zoals het verzamelen, vastleggen, ordenen, structureren, opslaan, bijwerken of wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiden of op andere wijze ter beschikking stellen, aligneren of combineren, afschermen, wissen of vernietigen van gegevens.

akd

T: +31 88 253 5000

E: info@akd.eu

akd.eu